

DOI: [10.32702/2307-2156-2019.7.57](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.7.57)

УДК 351.77

*О. В. Мотайло,
к. мед. н., асистент кафедри оториноларингології,
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця
ORCID ID: 0000-0001-6159-4285*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІДХОДІВ ДО РОЗУМІННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЯК СТРУКТУРНОЇ СКЛАДОВОЇ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

*О. Motaylo,
PhD in Medical Sciences, Assistant of the Department of Otorhinolaryngology,
National Medical University named after OO Bogomolets*

TRANSFORMATION OF APPROACHES TO UNDERSTANDING THE HEALTHCARE SYSTEM AS A STRUCTURAL COMPONENT OF STATE SECURITY

За результатами аналізу понятійного-категоріального апарату державного управління у сфері охорони здоров'я ми дослідили наступні поняття: «державне управління», «здоров'я», «охорона здоров'я», «державне управління у сфері охорони здоров'я». Згідно результатів дослідження, було встановлено, що не зважаючи на вагомий внесок багатьох науковців у дослідження даних понять, термінологічний апарат державного управління перебуває в процесі становлення. Вважаємо, що поняття «здоров'я» зі сторони державного управління слід тлумачити як стан соціально-економічної одиниці - особи, яка виконує певні функції. Головною проблемою в державному управлінні вважаємо питання «здоров'я», адже воно визначає важливі і глибокі завдання, що направлені на зміцнення та покращення громадського здоров'я. Проведений аналіз допоміг виявити відмінні та спільні риси в інтерпретації терміну «державне управління». Також, було сформовано власне визначення поняття «державне управління у сфері охорони здоров'я». Пропонуємо розуміти під державним управлінням в сфері охорони здоров'я – діяльність органів державної влади спрямовану на управління медичною галуззю для забезпечення задовільного рівня громадського здоров'я, працездатності і соціального благополуччя людей. За своєю сутністю є всі підстави розглядати державне управління охороною здоров'я як окрему підгалузь науки державного управління і як специфічний різновид управління медичною сферою.

Public administration in the field of health care in the modern world is one of the highest priorities of public policy, as health is a socially significant phenomenon, the state and level of which allows us to talk about the level of development and prosperity of society. A prerequisite for the development of the state and society is to ensure an adequate level of public health. The state has a special responsibility to preserve and strengthen it, because the health of the population depends on the efficiency of production, quality of labor, its productivity. Today in Ukraine there is a trend of deteriorating health care, which creates significant problems and concerns the population. The

field of health care is extremely important from the point of view of national security and needs to be improved. Based on the results of the analysis of the conceptual and categorical apparatus of public administration in the field of health care, we investigated the following concepts: "public administration", "health", "health care", "public administration in the field of health care". It was found that the opinions of scientists differ and there are no common definitions. According to the results of the study, it was found that despite the significant contribution of many scholars in the study of these concepts, the terminological apparatus of public administration is in the process of formation. We believe that the concept of "health" on the part of public administration should be interpreted as the state of the socio-economic unit - a person who performs certain functions. We consider the issue of "health" to be the main problem in public administration, as it defines important and deep tasks aimed at strengthening and improving public health. The analysis helped to identify differences and commonalities in the interpretation of the term "public administration". Also, the definition of "public administration in the field of health care" was formed. We propose to understand public administration in the field of health care - the activities of public authorities aimed at managing the medical sector to ensure a satisfactory level of public health, efficiency and social well-being of people. In essence, there is every reason to consider public health management as a separate branch of public administration science and as a specific type of medical management.

Ключові слова: державне управління; здоров'я; система охорони здоров'я; державна безпека; громадське здоров'я.

Key words: public administration; health; health care system; public safety; public health.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Державне управління у сфері охорони здоров'я у сучасному світі є одним з найпріоритетніших напрямів державної політики, оскільки здоров'я виступає як соціально значимий феномен, стан та рівень якого дає можливість говорити про ступінь розвиненості і добробуту суспільства. Обов'язковою умовою розвитку держави та суспільства є забезпечення відповідного рівня охорони здоров'я населення. Держава несе особливу відповідальність за його збереження і зміцнення, адже від здоров'я населення залежить ефективність виробництва, якість робочої сили, її продуктивність.

Згідно Конституції України, здоров'я та життя всіх громадян є найвищою соціальною цінністю, а держава – гарант безпеки і затвердження прав і свобод кожної людини. Проте прослідковується тенденція погіршення стану медичної системи країни, що створює значні проблеми для всієї сфери, особливо для реалізації права людини на отримання медичної допомоги в нашій країні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Питанням дослідження підходів до розуміння системи охорони здоров'я як структурної складової державної безпеки займалися Єрмеєва С., Глушков В.А., Ліфінцев О.В., Бобришева О. В., Балуєва О. В., Бакуменко В. Д., Надолішній П. І., проте думки науковців розходяться, що зумовлює необхідність у глибшому дослідженні даного питання.

Формулювання цілей статті (постановка завдання): дослідити підходи до розуміння системи охорони здоров'я як структурної складової державної безпеки.

Вклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

В останні десятиліття майже всі держави в тій чи іншій мірі реформували систему охорони здоров'я. Основною метою даної реформи є змінити парадигму державної політики, управління, забезпечити перехід до суспільства, де рішення будуть прийматися, демократично, відкрито, прозоро, відповідно до норм законодавства, процедур, що відповідають всім світовим вимогам.

В даний час рішення задач соціальної сфери має в Україні першочергове значення. Особливої ролі набуло державне регулювання системи охорони здоров'я, включаючи підвищення доступності та якості медичної допомоги.

На сьогоднішній день, заходи, котрі вживаються урядом, спрямовані на розвиток сфери охорони здоров'я. Традиційно, під сферою охорони здоров'я в нашій країні розуміють комплекс державних, соціальних, економічних і медичних заходів по охороні і поліпшенню здоров'я громадян. Сьогодні ситуація дещо змінилася – сфера охорони здоров'я є складною системою соціально-економічних взаємин, сукупністю усіх організацій,

інституцій і ресурсів, головною метою яких є зміцнення, підтримка чи відновлення здоров'я. Разом з тим, інтерес до здоров'ю нації з боку уряду зростає і структурно ускладнюється.

Сучасний етап розвитку вітчизняної системи охорони здоров'я знаменується, перш за все, її реформуванням, головною рушійною силою якого є комплекс проблем національної системи охорони здоров'я, включаючи проблему низької соціально-економічної ефективності її діяльності.

Крім того, на стан сфери охорони здоров'я впливає відсутність чіткої та послідовної, належним чином підкріпленої в правовому, організаційному і фінансовому відношенні державної політики в галузі охорони здоров'я громадян, в той час як від правильно визначених напрямків установ охорони політики та результатів роботи органів державного управління залежить ефективність системи охорони здоров'я в цілому, а, отже, здоров'я всього суспільства. Правове забезпечення відстає від розвитку суспільних відносин, що складаються в області охорони здоров'я.

Проблеми, що виникають в галузі охорони здоров'я, повинні бути врегульовані відповідними органами управління. Однак державне управління у сфері охорони здоров'я в даний час знаходиться в критичному стані. Тривалий період в країні не були визначені пріоритетні цілі в галузі охорони здоров'я, а найважливіші перетворення в галузі охорони здоров'я здійснюються без консультацій з фахівцями.

Таким чином, об'єктивні соціально-економічні та політичні причини поки не дозволили створити систему управління, яка б забезпечувала стабільний і повноцінний розвиток охорони здоров'я в Україні.

Сучасна система державного управління для усунення негативних явищ потребує системних, комплексних реформ, які повинні бути максимально прозорими та ґрунтуватися на європейських цінностях, оскільки факт, що Україна прагне увійти до Європейського Співтовариства, є беззаперечним. Визначення механізмів та інструментів модернізації державного управління в Україні має базуватися на основних принципах роботи Європейського Союзу.

Актуальність досліджуваної теми обумовлюється необхідністю вивчення та аналізу проблем державного регулювання в сфері охорони здоров'я України.

Питання вивчення поняття державного управління у своїх працях підіймалося у працях міжнародних та вітчизняних вчених, зокрема: І. Сквірський, Б. Курашвілі, В. Грохольський, Г. Атаманчук, В. Бакуменко та інші. Дослідженням питання державного управління в сфері охорони здоров'я займалися такі науковці як В. Лазоришинець, Г. Слабкий, Н. Ярош, М. М. Білинська, Н.Р. Нижник, Г.П. Ситнік та В. Т. Білоус.

Перед тим, як перейти до безпосереднього розгляду матеріалу, доцільно розглянути визначення державного управління. Державне управління, як окрема галузь науки, є одним з основних видів громадської діяльності і є офіційно визнаним в багатьох країнах, включаючи і Україну.

Дослідження в цій галузі науки охоплюють теоретичні, методологічні та практичні проблеми формування та розвитку державного управління, спрямовані на виявлення законів, закономірностей, принципів, тенденцій, системних характеристик державного управління, теорії організації, розробки технологій, прийняття та впровадження рішень.

Визначення державного управління як виду діяльності та галузі науки вказує на необхідність створення шляхів вирішення проблем державного будівництва для забезпечення стійкого та безпечного розвитку суспільства шляхом встановлення тісних зв'язків між теорією та практикою.

Відбувається стрімкий розвиток науки "Державне управління". Українська модель управління принципово близька до європейської парадигми державного управління, до того, що європейці називають "новим ефективним управлінням", "новим демократичним управлінням". Це продиктовано європейським вибором України.

Сьогодні виділяють два підходи до тлумачення поняття «державного управління». Варто відмітити, що широкий підхід до розуміння поняття «державне управління» детально розглядався представниками теорії управління та теорії держави і права. Інакше кажучи, сутність державного управління в широкому розумінні полягає у впливі держави з боку спеціальних суб'єктів права на суспільні відносини.

Вузький підхід відділяє державне управління від соціального управління через акцентування на певні особливості державного управління (універсальність та широкомасштабність), що відображаються у поширенні впливу державного управління на всі сфери життєдіяльності суспільства. Тобто, у вузькому значенні державне управління є самостійним видом діяльності держави, що реалізується через діяльність виконавчих органів.

Термінологічний апарат державного управління як складної сфери діяльності перебуває в процесі становлення, незважаючи на те, що дана сфера є давньою.

Аналіз літературних джерел дав змогу виявити спільні риси та відмінності у інтерпретаціях різних авторів терміну «державне управління». Більш того, основними рисами державного управління виділяють:

- 1) державне управління – це завжди певна організаційна діяльність органів державної влади, в результаті якої держава має опосередкований вплив на всі сфери життя суспільства;
- 2) головна умова виникнення діяльності органів державної влади - наявність суб'єкта, уповноваженого виконувати функції управління;
- 3) для виникнення управлінських відносин, крім суб'єкта, у них також повинен брати участь об'єкт (об'єкти), діяльність якого спрямована на управлінський вплив суб'єкта.

Наступним кроком у дослідженні понятійно-категоріального апарату державного управління сфери охорони здоров'я дамо визначення поняттям «здоров'я» та «система охорони здоров'я».

Ідея здоров'я людини завжди була динамічною, розвивалася паралельно з розвитком цивілізації, науки, включаючи знання про природу людини. Погляди на зв'язок між здоров'ям і хворобою також змінилися. Складність пошуку найбільш відповідних визначень зазвичай була обумовлена необхідністю вирішення конкретних наукових, практичних чи соціальних проблем. Таким чином, кожне визначення здоров'я по суті відображає не тільки зміст цього явища, а й його сучасні наукові та суспільні тенденції.

Питання здоров'я людини – одне з найбільш складних комплексних проблем сучасної науки. Деякі вчені розглядають сам термін «здоров'я», інші досліджують клінічні аспекти порушень здоров'я, треті присвячують свої праці дослідженню факторів, що визначають здоров'я. Також, варто відмітити, що в деяких валеологічних дослідженнях розглядаються шляхи й засоби відновлення, збереження і розвитку здоров'я. Незначну частину досліджень на сьогоdnішній день складають теоретико-методологічні дослідження проблем здоров'я. Вагомий внесок у вивченні проблем здоров'я людини відіграла наука валеологія, яку вивчають наступні науковці: Г. Апанасенко, Ю. Бойчук, І. Брехман, Е. Вайнер, М. Гончаренко, М. Гриньова, Е. Казін, В. Казначеев, В. Кулініченко, Г. Кураєв, І. Муравов, В. Петленко, та ін.

Арістотель вважав хвороби та здоров'я певними властивостями або станом організму, оскільки вони дуже легко піддаються до коливань і швидко змінюються. Арістотель у своїх працях писав про те, що слід відрізнити, що зміцнює здоров'я і що є ознакою здоров'я. Здоров'я населення залежить від географічного розташування, а саме: захисту від вітрів, якісного водопостачання.

Лікар античності Гален, спираючись на вчення Платона та Арістотеля вважав, що здоров'я – це перш за все гармонія і рівновага чотирьох складових, хвороба - розлад, вторглися в баланс взаємопов'язаних складових. Гален розробив вчення про чотири елементи і чотири якості: сухість - вологість, холод - тепло, що відповідає повітрю, воді, землі та пожежі із залученням крові, мокротиння, чорної та жовтої жовчі.

У філософських поглядах на здоров'я в минулому столітті існувало уявлення про здоров'я, в пергу чергу, як цінність.

Томас Мор вважав, що здоров'я населення є прямим наслідком ідеально організованого суспільства та чудових умов для життя. Він розцінював здоров'я як величезне задоволення, фундамент і підтримка всього, що може дати спокійні та бажані умови життя.

Французький філософ Монтень вважав здоров'я одним із найважливіших індивідуальних цінностей, стверджуючи, що здоров'я - це коштовність, і при чому, єдина, заради якої не варто шкодувати вільний час і сили.

Бекон, продовжуючи і розвиваючи тему здоров'я як індивідуальної цінності, писав про те, що власні спостереження людини, а саме що для неї корисно, а що шкідливо - найкращі ліки для здоров'я. Одним з рецептів довголіття - це залишатися у доброму гуморі, уникати заздрості, тривоги і страхів, надмірної радості і хвилювання. Він висловив здивування що, старанно піклуючись про вдосконалення порід собак та коней, ми нехтуємо людським родом.

Справжній науковий інтерес до ідеї здоров'я як суспільної цінності, а отже, і різних практик, здоровий спосіб життя як суспільно необхідний, проявився лише в середині ХХ століття.

Загальноприйняте у всьому світі визначення викладене у Преамбулі Статуту ВООЗ (1948 р.) "Здоров'я - це стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя, а не лише відсутність хвороб або фізичних вад".

Сьогодні, багато вчених приділяють значну увагу дослідженню поняття «здоров'я». Ми вважаємо, що варто відмітити визначення відомих науковців в галузі фізіології та психології В. Казначеева та Е. Спіріна, які зазначають, що «Здоров'я індивіда – це динамічний процес збереження й розвитку його соціально-природних (біологічних, фізіологічних і психічних) функцій, соціально-трудова, соціокультурної і творчої активності за максимальної тривалості життєвого циклу» [1].

О. Кудрявцева розглядає здоров'я населення не як суму здоров'я окремих індивідів, а як інтегральну категорію, що детермінується такими чинниками, як політика й стратегія держави, спрямовані на збереження і поліпшення здоров'я населення, умови взаємодії соціальних груп виробничих колективів у процесі праці, суспільного життя, у побуті. На здоров'я населення впливають особливості демографічних процесів у країні, показники фізичного розвитку підростаючого покоління, тенденції змін у характері патології населення тощо. Із цих позицій автор дає визначення здоров'ю населення як соціально-демографічній категорії, яка відображає здатність членів суспільства повноцінно виконувати функцію з подальшого розвитку суспільства і вести спосіб життя, що забезпечує збереження, зміцнення й розвиток цієї здатності [2].

Таким чином, поняття «здоров'я» досить різноманітне. Як бачимо, до цього термінологічного визначення, вчені підходять з різних сторін: фізіологічних, медичних, соціальних, економічних тощо. Ми вважаємо, що поняття «здоров'я» зі сторони державного управління слід тлумачити як стан соціально-економічної одиниці - особи, яка виконує певні функції. Однак, необхідно звернути увагу на створенні вченими теоретико-методологічні основи (теорії) про здоров'я та понятійно-категоріальний апарат, який буде постійно змінюватися, розширюватися і поглиблюватися.

Слід визнати той факт, що здоров'я виступає головною соціальною проблемою в державному управлінні, оскільки ставить перед ним важливі і глибокі завдання, що направлені на зміцнення та покращення здоров'я народу. Комплекс цих завдань між собою пов'язані досить тісно, та становлять в цілому «систему охорони здоров'я». У широкому значенні її розглядають як загальну систему державних і громадських заходів правового, соціально-економічного, наукового, освітнього, культурного, технічного, організаційного,

санітарно-гігієнічного, протиепідемічного, медичного характеру, що спрямовані на збереження та зміцнення здоров'я людей, подовження тривалості активного життя і працездатності, створення сприятливих для здоров'я умов побуту і праці, забезпечення гармонійного фізичного і психічного розвитку дітей та підлітків, запобігання і лікування хвороб. Ці поняття звужуються до комплексу спеціальних медичних заходів і засобів, що сприяють запобіганню захворюванням, збереженню та зміцненню здоров'я, втраті працездатності і передчасній смерті, забезпечують своєчасне виявлення, лікування та реабілітацію хворих. Такий комплекс є, хоча і важливою, але лише частиною системи охорони здоров'я, і визначається як «медична допомога» [3].

Наступним кроком проаналізуємо визначення поняття «охорона здоров'я». Одна із самих важливих галузей в Україні є охорона здоров'я, головним завданням якої є забезпечення ефективного функціонування всієї економіки держави, обороноздатності та всіх сфер громадського життя. Дослідження визначення даного поняття дозволить органам державної влади ефективно здійснювати державну політику у сфері охорони здоров'я, а саме здійснювати заходи правового, політичного, економічного та соціального характеру, що дозволить швидко виконувати поставлені завдання для досягнення мети. Варто зазначити, що вивчення даного поняття дає можливість чітко встановити напрями діяльності уповноважених органів державної влади, особливо для з'ясування перспективних напрямів правового регулювання даної галузі.

Варто відмітити, що більшість фахівців розглядають її стан переважно як незадовільний. Основою медичного законодавства України являється базовий документ - Основи законодавства про охорону здоров'я, що містить твердження про те, що охорона здоров'я - система заходів, спрямованих на збереження та відновлення фізіологічних і психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності людини при максимальній біологічно можливій індивідуальній тривалості її життя. Такі заходи здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, заклади охорони здоров'я; фізичні особи - підприємці, які зареєстровані у встановленому законом порядку та одержали ліцензію на право провадження господарської діяльності з медичної практики; медичні та фармацевтичні працівники, фахівці з реабілітації, громадські об'єднання і громадяни [4].

Вітчизняні науковці найчастіше визначають це поняття у широкому і вузькому розумінні.

До трактувань вузького підходу віднесемо такі дефініції, за якими охорона здоров'я є:

- системою соціально-економічних і медичних заходів, спрямованих на збереження та підвищення рівня здоров'я кожної людини та населення в цілому [5];
- системою законодавчо регламентованих заходів з боку спеціально уповноважених суб'єктів, що провадять медичну практику та які спрямовані на подання населенню послуг медичного характеру [6];
- сукупністю державних і суспільних заходів соціально-економічного характеру з організації медичної допомоги, попередження захворювань, підвищення рівня здоров'я населення [7];
- системою заходів, спрямованих на забезпечення збереження і розвитку фізіологічних і психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності людини за максимальної біологічно можливої індивідуальної тривалості життя [7].

Охорона здоров'я – це високотехнологічна, наукомістка, ресурсномістка галузь, яка за своїм характером та специфікою припускає наявність централізованих підходів та державного регулювання при розміщенні ресурсів і забезпеченні їх доступності для кожного жителя країни [9].

Незважаючи на те, що дане визначення включає в себе безліч складових охорони здоров'я (зклади охорони здоров'я, медичні та фармацевтичні працівники, суб'єкти публічної адміністрації, тощо), чітко виокремлює мету (якою відповідно є збереження та відновлення фізіологічних і психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності людини при максимальній біологічно можливій індивідуальній тривалості її життя) проте цього не достатньо для того, щоб вважати дане визначення ідеальним для всіх сфер його застосування. Однак, сьогодні воно використовується для потреб чинного медичного законодавства, також, на його основі можна виділяти інші терміни медичної галузі, які є важливими не тільки для медичної, але і для науки і практики державного управління.

Згідно законодавства України, охорона здоров'я – система заходів, що здійснюються органами державної влади й органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, закладами охорони здоров'я, фізичними особами-підприємцями, які зареєстровані в установленому законом порядку й одержали ліцензію на право провадження господарської діяльності з медичної практики, медичними та фармацевтичними працівниками, громадськими об'єднаннями і громадянами з метою збереження та відновлення фізіологічних і психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності людини за максимальної біологічно можливої індивідуальної тривалості її життя [4].

Держава несе відповідальність за здоров'я своїх громадян. Вона визначає пріоритети та форми політики охорони здоров'я та забезпечує впровадження, зокрема, щодо розвитку системи охорони здоров'я.

Система охорони здоров'я включає всі організації, структури та ресурси, призначені для реалізації дій, принципова мета яких - зміцнення, підтримання або відновлення здоров'я.

О. Балусева визначає, що система охорони здоров'я – це сукупність державних і громадських заходів соціально-економічного характеру щодо організації медичної допомоги, запобігання захворюванням, підвищення рівня здоров'я населення країни [10].

Становлення нових наук у процесі їх диференціації пов'язують із утвердженням незалежності шляхом набуття відповідних організаційних інструментів та науково – дисциплінарних характеристик. Найважливіші з них є об'єктом і предметом дослідження в науковій дисципліні.

Розглянувши роботи В.Д. Бакуменка і П.І. Надолішнього [11], в яких описаний зміст об'єкта і предмета науки державного управління, можна дійти до висновку, що об'єкт теорії державного управління в галузі охорони здоров'я - це система державного управління медичною сферою в сукупності всіх її структурних елементів. Предметом науки державного управління в галузі охорони здоров'я можна вважати закономірності функціонування системи державного управління сферою і певною мірою суспільних процесів як об'єктів державно-управлінського впливу.

Тобто, державне управління охороною здоров'я – одна із складових частин науки, яка вивчає шляхи і механізми розвитку державного управління на всіх етапах від початку його виникнення як самостійної галузі соціального управління і до сучасного стану. За своєю сутністю є всі підстави розглядати державне управління охороною здоров'я як окрему підгалузь науки державного управління і як специфічний різновид управління медичною сферою.

Ми повністю згодні з думкою відомих дослідників у сфері державного управління Н.Р. Нижника, Г.П. Ситніка та В. Т. Білоуса [12], які вважають, що об'єкт дослідження у цій сфері існує незалежно від наших знань про нього. В цілому, це реальна сукупність явищ, процесів та відносин, змістом яких є державна політика у певній сфері. Предмет дослідження, на думку вчених, об'єктивно постає одночасно з необхідністю отримання певних знань про об'єкт і продовжує формуватися в процесі дослідження. Характер предмета дослідження залежить від завдання, на яке воно розраховане. Таким чином, предмет дослідження еволюціонує залежно від поглиблення наших знань.

М. Білинська у своїх працях наводить загальне визначення державного управління в галузі охорони здоров'я – «комплекс прийнятих загальнодержавних рішень чи взятих зобов'язань щодо збереження та зміцнення фізичного і психічного здоров'я та соціального благополуччя населення як найважливішої складової її національного багатства шляхом реалізації сукупності політичних, організаційних, економічних, правових, соціальних, культурних, наукових та медичних заходів з метою збереження генофонду української нації, її гуманітарного потенціалу та врахування вимог нинішнього і майбутніх поколінь в інтересах як конкретної людини (особистості), так і суспільства в цілому». Автор зазначає, що поняття складної системи охорони здоров'я об'єднує в собі такі елементи:

- а) структуру складної адміністративної системи як форму організації її ланок та рівнів;
- б) процеси управління як сукупність операцій, що виконуються за певними нормативно-правовими приписами;
- в) методи управління як сукупність засобів впливу складної адміністративної системи на керований нею об'єкт;
- г) техніку управління як сукупність технічних засобів для реалізації адміністративних процесів [13].

Звертаємо увагу на працю З. Гладуна, який пропонує власне розуміння державного управління в галузі охорони здоров'я: «... діяльність, яка має здійснюватися з урахуванням наслідків, які в коротко- і довгостроковій перспективі можуть впливати на стан суспільства в цілому, при цьому вони зазвичай проявляються не відразу, тому потребують кваліфікованих оцінок та визначення ризиків, які можуть виникати в результаті прийняття неефективних державно-управлінських рішень» [14].

Однак вітчизняні дослідження державного управління у сфері охорони здоров'я все ще має невизначеність щодо чітких критеріїв, методології та теоретичних підходів до охорони здоров'я. Також у деяких друкованих джерелах про державне управління досі існує невизначеність даного поняття.

Крім того, аналізуючи сучасну систему охорони здоров'я України в останні роки ми визначили, що, незважаючи на постійні зусилля з точки зору підтримки галузі, існують значні проблеми, які роблять неможливим відповідності системи для задоволення потреб населення. Це обумовлено досить суттєвими чинниками, а саме: відсутністю системних механізмів державного управління сферою, неефективністю організації медичної допомоги населенню, критичним станом медичних установ, недостатнім використанням потенціалу недержавних медичних установ та фізичних осіб - підприємців, які мають ліцензію на надання послуг медичної допомоги населенню.

Висновки. Отже, виходячи з вище зазначеного, ми пропонуємо розуміти під державним управлінням у сфері охорони здоров'я – діяльність органів державної влади спрямовану на управління медичною галуззю для забезпечення задовільного рівня громадського здоров'я, працездатності і соціального благополуччя людей.

Список літератури.

1. Казначеев В. П., Спирин Е. А. Космопланетарный феномен человека: проблемы комплексного изучения. Новосибирск : Наука, 1991. 304 с.
2. Кудрявцева Е.Н. Здоровье человека: проблемы, суждения. *Вопросы философии*. 1987. № 12. С. 98-109.
3. Єремєєва С. Теоретичні засади державного управління в сфері охорони здоров'я. *Наукові праці. Державне управління*. 2017. №8 – с..59-63.
4. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Відомості Верховної Ради України. 1993. № 4. Ст. 19.
5. Глушков В.А. Ответственность за преступления в области здравоохранения. К., 1987. 200 с.
6. Ліфінцев О.В. Поняття та особливості охорони здоров'я як об'єкта контролю. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2014. Вип. 29. Ч. 2. Т. 3. С. 148–152.

7. Илларионова А.В. Система охраны здоровья граждан РФ: состояние и перспективы. *Проблемы учёта и финансов*. 2013. № 2 (10). С. 67–73.
8. Медичне право України: підручник / за заг. ред. С.Г. Стеценка. К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. 507 с
9. Бобришева О. В. Удосконалення управління модернізаційними процесами в системі охорони здоров'я України. *Економічний простір*. 2014. № 84. С. 56–67.
10. Балуєва О. В. Умови використання інформаційних технологій у галузі охорони здоров'я. *Університетські наукові записки*. 2005. № 4(16). С. 387–391.
11. Бакуменко В. Д., Надолішній П. І. Теоретичні та організаційні засади державного управління : навч. посіб. К. : Міленіум, 2003. С. 15–16.
12. Нижник Н. Р., Ситник Г. П., Білоус В. Т. Національна безпека України (методологічні аспекти, стан і тенденції розвитку) : навч. посіб. Ірпінь, 2000.304 с.
13. Державна політика у сфері охорони здоров'я : кол. моногр. :у2 ч. / [кол. авт. ; упоряд. проф. Я. Ф. Радиш ; передм. та заг.ред. проф. М. М. Білінської, проф. Я. Ф. Радиша]. К. : НАДУ, 2013. Ч. 1. 396 с
14. Гладун З. С. Державне управління в галузі охорони здоров'я: монографія. Тернопіль : Укрмедкнига, 1999. 312 с.

References.

1. Kaznacheev, V. P. and Spirin, E. A. (1991), *Kosmoplanetarnyy fenomen cheloveka: problemy kompleksnogo izucheniya*. [Cosmoplanetary Human Phenomenon: Problems of Comprehensive Study], Nauka, Novosibirsk, Russia.
2. Kudryavtseva, E.N. (1987), "Human health: problems, judgments", *Voprosy filosofii*, Vol 12, pp. 98-109.
3. Yermieieva, S. (2017), "Theoretical principles of public administration in the field of health care", *Naukovi pratsi. Derzhavne upravlinnia*, Vol 8, pp. 59-63.
4. Verkhovna Rada of Ukraine (1993), "Fundamentals of the legislation of Ukraine on health care", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (Accessed 10 July 2019).
5. Glushkov, V.A. (1987), *Otvettvennost za prestupleniya v oblasti zdravoohraneniya* [Accountability for health crimes], Kyiv, Ukraine.
6. Lifintsev, O.V. (2014), "Concepts and features of health care as an object of control", *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya «Pravo»*, Vol. 29, no. 2, pp. 148–152.
7. Illarionova, A.V. (2013), "The health care system of citizens of the Russian Federation: state and prospects", *Problemy uchYota i finansov*, Vol 2 (10), pp. 67–73.
8. Stetsenka, S.H. (2008), *Medychno pravo Ukrainy* [Medical law of Ukraine], Vseukrainska asotsiatsiia vydavtsiv «Pravova yednist», Kyiv, Ukraine.
9. Bobrysheva, O. V. (2014), "Improving the management of modernization processes in the health care system of Ukraine", *Ekonomichnyi prostir*, vol 84, pp. 56–67.
10. Baluieva, O. V. (2005), "Terms of use of information technology in the field of health care", *Universytetski naukovi zapysky*, vol 4(16), pp. 387–391.
11. Bakumenko, V. D. and Nadolishnii, P. I.. (2003), *Teoretychni ta orhanizatsiini zasady derzhavnoho upravlinnia* [Theoretical and organizational principles of public administration], Milenium, Kyiv, Ukraine, pp. 15–16.
12. Nyzhnyk, N. R., Sytnyk, H. P. and Bilous, V. T. (2000), *Natsionalna bezpeka Ukrainy (metodolohichni aspekty, stan i tendentsii rozvytku)* [National Security of Ukraine (methodological aspects, state and development trends)], Irpin, Ukraine.
13. Radysh, Ya. F. (2013), *Derzhavna polityka u sferi okhorony zdorov'ia* [Public health policy], vol. 1, NADU, Kyiv, Ukraine.
14. Hladun, Z. S. (1999), *Derzhavne upravlinnia v haluzi okhorony zdorov'ia* [Public Health Administration], Ukrmedknyha, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 19.07.2019 р.